

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НААУ

ЗАГАЛЬНИЙ ДОКУМЕНТ

«Оцінювання відповідності. Вимоги до органів, що проводять аудит і сертифікацію систем менеджменту.

**Частина 10: Вимоги до компетентності для проведення аудиту та сертифікації систем менеджменту гігієною та безпекою праці»
(відповідно до ISO/IEC TS 17021-10:2018)»**

(ЗД-08.10.42, ред.01 від 29.03.2019)

ПЕРЕДМОВА

Цей документ розроблений і впроваджений Національним агентством з акредитації України (далі - НААУ) відповідно до загального документа НААУ “Політика НААУ щодо впровадження під час акредитації вимог міжнародних стандартів” (ЗД-08.XX.XX). Документ опрацьовано спільно з Технічним комітетом з акредитації.

Цей документ є неофіційним перекладом та носить інформаційний характер, при цьому рекомендується використовувати стандарт ISO/IEC TS 17021-10:2018 англійською мовою.

Документ рекомендований для використання органами з оцінки відповідності, персоналом з акредитації, працівниками НААУ та іншими зацікавленими сторонами.

ВСТУП

ISO 45001 надає основу для того, щоб організації могли забезпечити безпечні та здорові умови праці шляхом запобігання виробничих травм та/або погіршення стану здоров'я працівників та активно покращуючи дієвість гігієни і безпеки праці (ГіБП). Персоналу з сертифікації систем менеджменту ГіБП необхідно мати компетентність, описану в ISO/IEC 17021-1:2015 та конкретну компетентність в системі менеджменту ГіПБ, описану в цьому документі.

Цей документ доповнює ISO/IEC 17021-1:2015, у тому числі керівні принципи в ISO/IEC 17021-1:2015, пункт 4. Зокрема, у ньому надано роз'яснення щодо вимог до компетентності персоналу, залученого до процесу сертифікації, викладених в ISO/IEC 17021-1:2015, Додаток А.

Органи з сертифікації несуть відповідальність перед зацікавленими сторонами, зокрема перед своїми клієнтами та замовниками організацій, чії системи менеджменту сертифіковано для забезпечення того, що система менеджменту ГіПБ викликає довіру, за умови залучення персоналу з сертифікації, який продемонстрував відповідну компетентність.

У цьому документі використано такі форми дієслів:

- “shall” вказує на вимогу;
- “should” вказує на рекомендацію;
- “may” вказує на дозвіл;
- “can” вказує на можливість або здатність.

Більш детальну інформацію можна знайти в Директивах ISO/IEC, частина 2.

«Оцінювання відповідності. Вимоги до органів, що проводять аудит і сертифікацію систем менеджменту.

Частина 10: Вимоги до компетентності для проведення аудиту та сертифікації систем менеджменту гігієною і безпекою праці» (відповідно до ISO/IEC TS 17021-10:2018)

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

У цьому документі визначено додаткові вимоги до компетентності персоналу, залученого до процесів аудиту та сертифікації систем менеджменту гігієною і безпекою праці (ГіБП), і доповнює існуючі вимоги ISO/IEC 17021-1.

Визначено три типи персоналу та функцій з сертифікації:

- аудитори;
- персонал, який аналізує звіти про аудит та приймає рішення про сертифікацію;
- інший персонал.

ПРИМІТКА: Даний документ застосовується для проведення аудиту та сертифікації систем менеджменту ГіБП, які базуються на ISO 45001. Він також може бути використаним для інших застосувань у сфері ГіБП.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

Текст містить наступні посилання на документи, які повністю або частково являють собою вимоги цього документа. Для датованих посилань застосовують лише зазначені видання. Для не датованих посилань застосовують останнє видання документа, на який посилаються (включаючи будь-які зміни).

ISO/IEC 17021-1:2015, Оцінка відповідності - Вимоги до органів, що проводять аудит і сертифікацію систем менеджменту – Частина 1: Вимоги

ISO 45001, Системи менеджменту гігієною та безпекою праці – Вимоги та настанови щодо використання.

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цьому документі застосовані терміни та визначення, що наведені у ISO/IEC 17021-1 та ISO 45001.

ISO та IEC підтримують термінологічні бази даних, які використовуються в стандартизації, за наступними адресами:

- ISO Online browsing platform: доступна на <http://www.iso.org/obp>
- IEC Electropedia: доступна на <http://www.electropedia.org/>

3.1.

технічна область гігієни і безпеки праці

технічна область ГіБП

область, яка характеризується спільністю процесів, які відносяться до систем менеджменту гігієною і безпекою праці та очікуваних результатів.

4 ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНТНОСТІ

Орган з сертифікації повинен визначати вимоги до компетентності для кожної функції з сертифікації, як це визначено у ISO/IEC 17021-1:2015, таблиця А.1. Під час визначення зазначених вимог до компетентності орган з сертифікації повинен взяти до уваги усі вимоги, визначені в ISO/IEC 17021-1, а також вимоги до компетентності, визначені в розділах 5, 6 та 7 цього документа, а також ті, які відносяться до технічної області ГіБП, як це визначено органом з сертифікації. Якщо не зазначено інше, критерії компетентності ГіБП, зазначені в розділах 5, 6 та 7, не залежать від жодної технічної області ГіБП. Додаток А містить узагальнені знання, необхідні для проведення аудиту та сертифікації систем менеджменту ГіБП.

ПРИМІТКА: Роль аудитора відрізняється від ролі інспектора праці.

5 ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНТНОСТІ АУДИТОРІВ З СИСТЕМ МЕНЕДЖМЕНТУ ГІБП

5.1 Загальні положення

Група з аудиту повинна складатися з аудиторів (і, за необхідності, технічних експертів), які мають сукупну компетентність для проведення аудиту.

Кожен аудитор з систем менеджменту ГіБП повинен володіти знаннями синергії в рамках системи менеджменту ГіБП, та як взаємодіють її процеси для отримання очікуваних результатів щодо забезпечення безпечних та здорових умов праці та запобігання виробничих травм та погіршення стану здоров'я.

ПРИМІТКА: Не обов'язково, щоб кожен член групи з аудиту мав однакову компетентність, проте сукупна компетентність групи з аудиту має бути достатньою для досягнення цілей аудиту.

5.2 Термінологія, принципи, процеси та поняття у сфері ГіБП

Кожен аудитор системи менеджменту ГіБП повинен мати та підтримувати в актуальному стані знання щодо термінології, принципів, процесів та понять у сфері ГіБП та менеджменту ГіБП.

Термінологія, принципи, процеси та поняття у сфері ГіБП та менеджменту ГіБП включають, але не обмежуються:

- очікувані результати системи менеджменту ГіБП;
- небезпеки та ризики у сфері ГіБП;
- мінімізація або зменшення ризиків;
- ієрархія контролю;
- закупівлі (включаючи аутсорсинг та підрядників);
- спільний контроль за виконаними роботами.

5.3 Середовище організації

Для визначення того, чи організація належним чином ідентифікувала сферу, включаючи межі та застосування своєї системи менеджменту ГіБП, у межах середовища організації та трудової діяльності, персонал групи залученої до аудиту систем менеджменту ГіБП повинен володіти знаннями щодо:

- потенційних проблем, які стосуються середовища організації, з метою визначення того, чи організація ідентифікувала зовнішні та внутрішні проблеми, які можуть вплинути на здатність організації досягати очікуваних результатів своєї системи менеджменту ГіБП;
- інших потенційних зацікавлених сторін на додаток до працівників, з метою визначення того, чи організація ідентифікувала відповідні потреби та очікування працівників та інших зацікавлених сторін.

5.4 Лідерство, консультування та участь працівників

Персонал групи, залучений до аудиту систем менеджменту ГіБП, повинен володіти знаннями щодо ролі та впливу лідерства та культури на організацію. Ці знання повинні застосовуватися для оцінки того, чи вище керівництво організації демонструє своє зобов'язання щодо системи менеджменту ГіБП та досягає очікуваних результатів.

Персонал групи, залучений до аудиту систем менеджменту ГіБП, повинен володіти знаннями щодо методологій для консультування та участі, включаючи перешкоди та бар'єри, для того щоб визначити, чи організація має результативні процеси для консультування та участі працівників та, за наявності, представників працівників.

5.5 Юридичні та інші вимоги

Персонал групи, залучений до аудиту систем менеджменту ГіБП, повинен володіти знаннями щодо юридичних та інших вимог в області гігієни та безпеки праці, у тому числі і тих, які стосуються технічної області ГіБП, для того щоб оцінити, чи організація має процес для визначення, застосування та періодичного аналізу своїх юридичних вимог та інших вимог, включаючи ті, які пов'язані з:

- консультуванням та участю працівників та представників працівників, за їх наявності;
- конфіденційність особистої медичної інформації;
- створення комітетів з гігієни і безпеки праці.

5.6 Ризики та можливості у сфері ГіБП і інші ризики та можливості

5.6.1 Ризики та можливості

Персонал групи, залучений до аудиту систем менеджменту ГіБП, повинен володіти знаннями щодо ризиків та можливостей, у тому числі і тих, які стосуються технічної області ГіБП, для того щоб оцінити, чи організація застосувала належні методи для ідентифікації небезпек та визначення ризиків у сфері ГіБП, можливостей у сфері ГіБП та інших ризиків, та інших можливостей в середовищі організації та в межах сфери системи менеджменту ГіБП.

ПРИМІТКА: Приклади відповідних методів та критеріїв для визначення ризиків та можливостей можуть включати якісний та кількісний аналіз, такий як аналіз завдання, аналіз безпеки та працездатності (HAZOPS) та аналіз видів та наслідків відмов (FMEA).

5.6.2 Ідентифікація небезпек

Персонал групи, залучений до аудиту систем менеджменту ГіБП, повинен володіти знаннями щодо небезпек, у тому числі і тих, які стосуються технічної області ГіБП, для того щоб оцінити, чи організація застосувала належні методи для ідентифікації небезпек в середовищі організації та в межах сфери системи менеджменту ГіБП.

Знання небезпек повинні включати, але не обмежуватися наступними категоріями:

- фізичні;
- хімічні;
- біологічні;
- фізіологічні;
- механічні;
- електричні;
- психологічні;
- ті, які базуються на русі та енергії.

Знання небезпек та їхніх джерел повинні включати, але не обмежуватися:

- внутрішні та зовнішні джерела або ситуації;
- потенційні надзвичайні ситуації;
- робочі місця, що контролюються декількома організаціями;
- дизайн продукції та послуг, дослідження, розробка, випробування, виробництво, монтаж, будівництво, надання послуг з доставки, обслуговування та утилізація;

- закупівлі, підрядники та аутсорсинг;
- нові технології та їх застосування;
- заплановані та непередбачувані зміни;
- організація роботи, людські та соціальні фактори.

5.6.3. Оцінка ризиків у сфері ГіБП

Персонал групи, залучений до аудиту систем менеджменту ГіБП, повинен володіти знаннями щодо методологій та критеріїв для визначення небезпек та оцінки ризиків у сфері ГіБП, у тому числі і тих, які стосуються технічної області ГіБП, для того щоб оцінити, чи організація застосувала методології та критерії належним чином, у активний та систематичний спосіб в середовищі організації та в межах сфери системи менеджменту ГіБП.

5.6.4 Можливості у сфері ГіБП

Персонал групи, залучений до аудиту систем менеджменту ГіБП, повинен володіти знаннями щодо типу процесів, які можуть покращити дієвість ГіБП.

Знання процесів повинні включати, але не обмежуватися:

- адаптивну роботу для працівників;
- зміну організації роботи;
- зміну організації робочих місць

5.7 Готовність до надзвичайних ситуацій та реагування на них

Персонал групи, залучений до аудиту систем менеджменту ГіБП, повинен володіти знаннями щодо потенційних надзвичайних ситуацій та типові дії у відповідь, у тому числі і тих, які стосуються технічної області ГіБП у середовищі організації, для того щоб оцінити, чи організація належним чином:

- ідентифікувала свої потенційні надзвичайні ситуації;
- запланувала і провела апробацію дії у відповідь на надзвичайні ситуації, у тому числі щодо зовнішніх респондентів;
- оцінила свою результативність під час випробувань своїх запланованих дій у відповідь на надзвичайні ситуації та дії у відповідь на реальні надзвичайні ситуації, якщо застосовно.

5.8 Оцінка дієвості

Персонал групи, залучений до аудиту систем менеджменту ГіБП, повинен володіти знаннями щодо оцінки дієвості для того, щоб оцінити, чи організація застосувала належні методи оцінки дієвості ГіБП, у тому числі активні та реагуючі, кількісні та якісні показники, та визначити, чи вона досягає очікуваних результатів своєї системи менеджменту ГіБП.

5.9 Усунення небезпек та зменшення ризиків у сфері ГіБП

Персонал групи, залучений до аудиту систем менеджменту ГіБП, повинен володіти знаннями щодо заходів контролю або методів контролю, які використовуються для усунення небезпек та зменшення ризиків у сфері ГіБП, у тому числі і тих, які стосуються технічної області ГіБП, для того щоб оцінити, чи організація застосувала:

- поняття ієрархії контролю, зокрема адаптивну роботу для працівників та її належне застосування;
- належні та результативні заходи контролю, зокрема ідентифікацію будь-яких потенційних шкідливих впливів, вибраних організацією, зокрема тих, які стосуються зовнішніх постачальників.

5.10 Розслідування інцидентів

Персонал групи, залучений до аудиту систем менеджменту ГіБП, повинен володіти знаннями щодо методів розслідування інцидентів, зокрема тих, які стосуються технічної області ГіБП, для того щоб оцінити, чи організація провела розслідування в середовищі організації результативно та в межах сфери системи менеджменту ГіБП. Це включає:

- відповідні методи та практики для розслідування інцидентів, таких як аналіз першопричин, аналіз дерева помилок;
- ідентифікацію дій для усунення причини (причин).

6 ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕРСОНАЛУ, ЯКИЙ ПРОВОДИТЬ АНАЛІЗ ЗВІТІВ З АУДИТУ ТА ПРИЙМАЄ РІШЕННЯ ЩОДО СЕРТИФІКАЦІЇ

6.1 Термінологія, принципи, процеси та поняття у сфері ГіБП

Персонал, який аналізує звіти з аудиту та приймає рішення щодо сертифікації, повинен мати та підтримувати актуальні знання щодо термінології, принципів, процесів та понять у сфері ГіБП та менеджменту ГіБП.

Термінологія, принципи та поняття у сфері ГіБП та менеджменту ГіБП включають, але не обмежуються:

- очікувані результати системи менеджменту ГіБП;
- небезпеки та ризики у сфері ГіБП;
- мінімізація або зменшення ризиків;
- ієрархія контролю;
- закупівлі (зокрема аутсорсинг та підрядників);
- спільний контроль за виконанням роботи.

6.2 Середовище організації

Персонал, який аналізує звіти з аудиту та приймає рішення щодо сертифікації, повинен мати достатні знання для визначення того, що група з аудиту належним чином підтвердила сферу, у тому числі межі та придатність своєї системи менеджменту ГіБП у межах середовища організації та пов'язаної трудової діяльності, а саме:

- потенційні проблемні питання, які стосуються середовища організації;
- інші потенційні зацікавлені сторони.

6.3 Лідерство, консультування та участь працівників

Персонал, який аналізує звіти з аудиту та приймає рішення щодо сертифікації, повинен володіти знаннями щодо ролі та впливу лідерства, культури, консультування та участі працівників та, за наявності, представників працівників.

6.4 Юридичні та інші вимоги

Персонал, який аналізує звіти з аудиту та приймає рішення щодо сертифікації, повинен бути ознайомлений з юридичними та іншими вимогами в області гігієни та безпеки праці.

6.5 Ризики та можливості у сфері ГіБП та інші ризики та можливості

6.5.1 Ідентифікація небезпек

Персонал, який аналізує звіти з аудиту та приймає рішення щодо сертифікації, повинен володіти знаннями щодо небезпек та методів їх ідентифікації, зокрема тих, які стосуються технічної області ГіБП.

Персонал, який аналізує звіти з аудиту та приймає рішення щодо сертифікації, повинен знати наступні категорії небезпек, включаючи, але не обмежуючись небезпеками у наступних категоріях:

- фізичні;
- хімічні;
- біологічні;
- фізіологічні;

- механічні;
- електричні;
- психологічні;
- ті, які базуються на русі та енергії.

6.5.2 Оцінка ризиків у сфері ГіБП

Персонал, який аналізує звіти з аудиту та приймає рішення щодо сертифікації, повинен володіти знаннями щодо типу методологій та критеріїв для оцінки ризиків у сфері ГіБП, зокрема тих, які стосуються технічної області ГіБП.

6.5.3 Можливості у сфері ГіБП

Персонал, який аналізує звіти з аудиту та приймає рішення щодо сертифікації, повинен бути ознайомлений з поняттям можливостей у сфері ГіБП.

6.6 Оцінка дієвості

Персонал, який аналізує звіти з аудиту та приймає рішення щодо сертифікації, повинен знати методи оцінки дієвості у сфері ГіБП.

6.7. Усунення небезпек та зменшення ризиків у сфері ГіБП

Персонал, який аналізує звіти з аудиту та приймає рішення щодо сертифікації, повинен знати поняття ієрархії контролю.

6.8 Розслідування інцидентів

Персонал, який аналізує звіти з аудиту та приймає рішення щодо сертифікації, повинен знати методи розслідування інцидентів.

7 ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ІНШОГО ПЕРСОНАЛУ З СЕРТИФІКАЦІЇ

7.1 Термінологія, принципи, процеси та поняття у сфері ГіБП

У межах своїх функцій персонал, який проводить розгляд заявки для визначення необхідної компетентності групи з аудиту, відбору членів групи з аудиту та визначення часу аудиту, повинен мати та підтримувати актуальні знання щодо термінології, принципів, процесів та понять у сфері ГіБП.

Термінологія, принципи, процеси та поняття у сфері ГіБП та менеджменту ГіБП включають, але не обмежуються:

- очікувані результати системи менеджменту ГіБП;
- безпеки та ризики у сфері ГіБП;
- мінімізацію або зменшення ризиків;
- ієрархію контролю;
- закупівлі (зокрема аутсорсинг та підрядників);
- спільний контроль за виконанням роботи

7.2 Середовище організації

У межах своїх функцій, персонал, який проводить розгляд заявки для визначення необхідної компетентності групи з аудиту, відбору членів групи з аудиту та визначення часу аудиту повинен мати:

- знання щодо факторів, пов'язаних з місцезнаходженням, ризиками та складністю, пов'язаною з місцезнаходженням та діяльністю організації, для визначення часу аудиту та для відбору компетентної групи з аудиту;
- знання для визначення того, що запропонована сфера сертифікації є доречною в межах середовища організації та її пов'язаних видів діяльності.

Додаток А
(інформативний)

Знання для проведення аудиту та сертифікації системи менеджменту ГіБП

У таблиці А.1 подано узагальнені знання, необхідні для проведення аудиту та сертифікації систем менеджменту ГіБП.

Таблиця А.1 - Знання для проведення аудиту та сертифікації системи менеджменту ГіБП

Знання	Сертифікаційні функції		
	Проведення розгляду заявки для визначення необхідної компетентності групи з аудиту, для вибору членів групи з аудиту та для визначення часу аудиту	Аналіз звітів з аудиту та прийняття рішень щодо сертифікації	Проведення аудиту та керівництво групою з аудиту
Термінологія, принципи, процеси та поняття у сфері ГіБП	Х (див.7.1)	Х (див.6.1)	Х (див.5.2)
Середовище організації	Х (див.7.2)	Х (див.6.2)	Х (див.5.3)
Лідерство, консультування та участь працівників		Х (див.6.3)	Х (див.5.4)
Юридичні та інші вимоги		Х (див.6.4)	Х (див.5.5)
Ризики та можливості у сфері ГіБП та інші ризики і можливості		Х (див.6.5)	Х (див.5.6)
Ідентифікація небезпек		Х (див.6.5.1)	Х (див.5.6.2)
Оцінка ризиків у сфері ГіБП		Х (див.6.5.2)	Х (див.5.6.3)
Можливості у сфері ГіБП		Х (див.6.5.3)	Х (див.5.6.4)
Готовність до надзвичайних ситуацій та реагування на них			Х (див.5.7)
Оцінка дієвості		Х (див.6.6)	Х (див.5.8)
Усунення небезпек та зменшення ризиків у сфері ГіБП		Х (див.6.7)	Х (див.5.9)
Розслідування інцидентів		Х (див.6.8)	Х (див.5.10)

Бібліографія

[1] ILO GUIDELINES ON OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH MANAGEMENT SYSTEMS. (ILO-OSH 2001).

[2] NORMLEX Information System on International Labour Standards.